

Kosta Strajnić: od Križevaca do Dubrovnika

NIKOLA OSTOJČIĆ
Mičijevac 66
HR – 48 260 Križevci
nikola.ostojcic@gmail.com

Stručni rad
Professional paper

Primljeno / Received: 9. 10. 2021.
Prihvaćeno / Accepted: 16. 12. 2021.

Kosta (Konstantin) Strajnić rođen je u Križevcima 1887. godine, a umro je u Dubrovniku 1977. godine. Bio je povjesničar umjetnosti, konzervator, likovni kritičar i mecena. Isprva se priklanja nacionalno-romantičnoj struji naše moderne umjetnosti koja zagovara nacionalni stil provediv na temelju jugoslavenskog ujedinjenja, no kasnije se priklonio kolorističkom slikarstvu te prema talentu i »čistoj umjetnosti«. Okupljao je mlade likovne talente i pokušavao izgraditi dubrovačku likovnu scenu.

Cljučne riječi: Kosta Strajnić, povijest umjetnosti, Križevci, Dubrovnik

1. Uvod

Premda se o Kosti (Konstantinu) Strajniću (1887–1977) ne može puno toga reći u kontekstu Križevaca, osim da je u njima rođen (ili ako zalutate na *Wikipediju*, na kojoj će vam uz njegovo ime ponuditi imena nekih drugih poznatih Križevčana!), gradu Križevcima i Križevčanima trebalo bi biti na čast da se netko poput Strajnića može povezati s njima, pa makar i na fragmentarnoj razini. Iako se čini čudnim spominjati Strajnića kao Križevčanina, jer se tamo »samo« rođio, činjenica je da Strajnić nije bio određen »domom« u klasičnom smislu riječi, već je njegov dom predstavljala kultura, a na Križevcima jest da budu sredina koja teži onakvu domu kakav je Strajnić zamišljao. Strajnić je takav »dom« htio stvoriti u Dubrovniku, a u kojoj je mjeri taj grad zadužio po pitanju kulturno-umjetničkog razvitka teško se može prenatglasiti (zbog toga je 26. lipnja 1980. godine dobio ulicu na Pločama). Strajnića »na životu održavaju« Ivan Viđen i autori koji su sudjelovali u nastanku vrijednog zbornika radova, koji još uvijek nije dio knjižne građe

Gradske knjižnice »Franjo Marković« Križevci. Zbornik je nastao kao rezultat simpozija održanog 2007. godine u Dubrovniku povodom Strajnićeve 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti.¹ Izvan akademskih krugova Strajnića se ne spominje često. Ovom prilikom ipak izdvajam članak Miljenka Jergovića naslovljen »Kosta Strajnić, umiranje u provinciji«.² Ovaj rad pokušaj je jednog »Križevčanina« i povjesničara da doda barem malo boje Strajnićevoj slici i uspomeni na njega te da potakne na daljnje istraživanje Strajnićeve života i djela, ali i da samom sebi postavi temelj i izazov za daljnje proučavanje Strajnića, zbog čega će izostati znanstveno-istraživačka komponenta na kojoj uvijek inzistiram. Premda se prije svega bavim epidemijama u povijesti, motivacija koja stoji iza proučavanja povjesničara umjetnosti, konzervatora, likovnog kritičara i mecene Koste Strajnića, jedna je dugotrajnija epidemija u društvu, a to je epidemija zaborava i inertnosti, u ovom slučaju prema kulturi. U svrhu »prevencije« te »epidemije« ovaj uvod zato završavam sljedećim iskazom Koste Strajnića: »Da cvjeta Umjetnost!«³

¹ Ivan Viđen (priredio), *Strajnićev zbornik: zbornik radova povodom 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti Koste Strajnića* (Dubrovnik: Matica hrvatska – Ogranak Dubrovnik / Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2009).

² Miljenko Jergović, »Kosta Strajnić, umiranje u provinciji«. <https://www.jergovic.com/subotnja-matineja/kosta-strajnic-umiranje-u-provinciji/> (pristup 14. rujna 2021. godine).

³ Danilo Čović, »U Dubrovniku je otvoren umjetnički paviljon«, *Slobodna Dalmacija: glasilo Narodnog fronta Dalmacije* 3 (Split, 1945), broj 275 (24. prosinca 1945), str. 5, na str. 5e.

2. Školovanje i prva faza djelovanja

Kao što sam istaknuo, razlog zbog kojega danas spominjem Strajnića jest taj što je rođen u Križevcima: 29. svibnja 1887. godine.⁴ U tom gradu neće se dugo zadržavati, jer će nakon prvog susreta sa slikarstvom u bjelovarskoj gimnaziji otići u Beč na studij u privatnoj školi Heinricha Strehblowa. U ranoj mladosti, osim u bjelovarskoj gimnaziji pod mentorstvom slikara Izidora Junga, Strajnić je o slikarstvu i o povijesti umjetnosti učio od brata. Iz Beča se vratio 1907. godine, nakon čega je studirao slikarstvo u Zagrebu (osim u Beču i Zagrebu, slikarstvo je studirao i u Münchenu) na Višoj školi za umjetnost u obrt u klasi Mencia Clementa Crnčića i Bele Čikoša Sessije, jednoga od onih koji su oslikali ikonostas u Grkokatoličkoj katedrali u Križevcima. U Beč će se vraćati još dvaput (1911–1912 i 1916–1917) na studij povijesti umjetnosti i estetike kod Josefa Strzygowskog. Od 1913. godine do izbijanja Prvoga svjetskog rata živi i radi u Beogradu na projektu zbližavanja južnoslavenskih naroda, ideji koja mu je bila vrlo privlačna te ga, barem u kulturnom kontekstu, u istoj mjeri i razočarala. Razočaranje u odnos države prema umjetnosti uočljiva je u njegovim intervjuima nakon Drugoga svjetskog rata, u kojima ukazuje na marginalizirane talente, primjerice na Ignjata Joba, Gabra Rajčevića i Ivana Ettorea. Pritom ističem da njegova kritika nije bila plod »slobode« kritiziranja Kraljevine Jugoslavije nakon Drugoga svjetskog rata, jer je 1926. godine u knjizi *Svetosavski hram* oštro kritizirao odnos države prema kulturi. To dokazuju i članci u splitskim novinama *Novo doba*, u kojima je Strajnić 1920-ih prikazivan u pozitivnu svjetlu, dok je 1930-ih oštro kritiziran, posebice od Vinka Brajovića s kojim je vodio žestoke polemike.⁵

Prije Prvoga svjetskog rata, ali i jedno vrijeme nakon njegova završetka Strajnić se priklanja nacionalno-romantičnoj struji naše moderne umjetnosti koja zagovara nacionalni stil provediv na temelju jugoslavenskog ujedinenja. No, očito je da se nakon odlaska u Dubrovnik udaljio od prvotnih ideja nacionalnog stila proizašlih od Društva hrvatskih umjetnika »Medulić«, kao i od Iva-

na Meštrovića, te prihvatio plenerizam i impresionizam takozvane Hrvatske škole u Münchenu. Time se priklanja kolorističkom slikarstvu i skulpturi, što znači da se okreće od ideja nacionalnog stila, a usmjerava se prema talentu i »čistoj umjetnosti«, pri čemu izjavljuje sljedeće: »talentovan slikar, čak i kad je turski podanik, uvijek mi je imponovao više nego rđav slikar jugoslovenskog podanstva.«⁶

3. Ulazak u novu državu: prolazna zadovoljština

Nakon izbijanja Prvoga svjetskog rata Strajnić je interniran u Zagrebu, a nakon završetka rata odlazi u Prag, gdje će ostati do 1920. godine. Do tada je osnovao manifestaciju »Proljetni salon« te objavio knjige, studije, monografije i fotomonografije. U sklopu rasprava pokrenut će polemiku s Matošem, a i sam će ponekad biti kritiziran. Inače, Strajnića i Matoša spomenula je i skupina autora Enigmatskog kluba »Grič«, pri čemu je teško dokučiti radi li se o spominjanju koje je ironične naravi, jer je »Griču« svrha bila stvaranje enigmi. Riječ je o rečenici koja glasi: »Kultura je Matoš, civilizacija Zorka Kveder i Kosta Strajnić.«⁷

Već 1916. godine Strajnić je prepoznat kao kritičar, s tim da autor koji je u časopisu *Kokot* potpisan kao *P-ro*, zamjećuje sljedeće:

»Kosti Strajniću inače dosta – dapače i previše – suhoparnom kritičaru zahvalni smo da je ustanovio diletantizam nekih naših slikara kao Branka Šenoe, Gabrijela Jurkića, Leopoldine Schmidt, Anke Bestal i Roberta Auera, [...]«⁸

U istom časopisu pohvaljen je kao gospodin s »jakim, nacionalnim osjećanjima, s ukusom kojim može točno razlučiti diletante od pravih umjetnika«, ali da spada među one koji su »nepismeni« te da ga obilježava »suhoparno pisanje« koje proizlazi iz njegova stila pisanja: »stil mu nigdje nema života ni jednog feljtona, a kamo li

⁴ [s. n.], »Curriculum vitae Koste Strajnića«, u: Viđen (priređio), *Strajnićev zbornik: zbornik radova povodom 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti Koste Strajnića*, str. 9–12.

⁵ Vinko Brajević, »Za očuvanje naše stare arhitekture: odgovor na završna objašnjenja g. Koste Strajnića«, Subotnji prilog »Novog doba«, str. 1–3, u: *Novo doba* 14 (Split, 1931), broj 43 (21. februara 1931); [s. n.], »Splitski umjetnici u XIX stoljeću«, *Jadranski dnevnik* 2 (Split, 1935), broj 10 (12. januara 1935), str. 10, na str. 10b.

⁶ Vinko Srhoj, »Kosta Strajnić i ideja nacionalnog stila u umjetnosti«, u: Viđen (priređio), *Strajnićev zbornik: zbornik radova povodom 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti Koste Strajnića*, str. 29–51, na str. 51.

⁷ Enigmatski klub »Grič« (sastavio), »Rebusi, razbiglave, konjski skokovi, popunjalka, snobizmi, hohštaplerizmi, šarade, šaranja, smicalice i besmislice«, *Kokot: mjesečnik za književnost i umjetnost* 2 (Zagreb, 1917), broj 7 (1. veljače 1917), str. 103–106, na str. 105.

⁸ P-ro., »Umjetnički kritičari«, *Kokot: mjesečnik za književnost i umjetnost* 1 (Zagreb, 1916), broj 1 (1. kolovoza 1916), str. 9–12, na str. 10.

eseja. [...] Kod rijetkih živahnosti svog stila mora redovito skršiti vrat ili zapasti u neukus.«⁹

Nakon boravka u Pragu, Strajnić odlazi u Pariz, gdje je boravio do 1922. godine i gdje se uputio u obilježja moderne umjetnosti. Beč i Pariz će po pitanju povijesti umjetnosti najviše oblikovati Strajnića. Godine 1924. oženio se slikaricom Jovankom Marković.

Do 1928. godine posjećuje Pariz (1925. godine zbog međunarodne izložbe), Krakow i Varšavu. Putuje po Europi, a najviše vremena provodi u Pragu. Godine 1928. napokon će se skrasiti u Dubrovniku na nagovor Ivana Meštrovića, kojega je prema spoznajama Miljenka Jergovića kanonizirao, kao i, uostalom, Jožeta Plečnika te Marka Murata nekoliko godina poslije. Zaposlio se kao pomoćnik konzervatora starina u Nadleštvu za umjetnost i spomenike, a njegove najranije dane obilježiti će ono što je radio do kraja života: oko sebe okuplja mlade likovne talente i pokušava (iz)graditi dubrovačku likovnu scenu. Osim konzervatorskog angažmana koji se sastojao od pomaganja Marku Muratu, nastojao je osnovati visoku umjetničku školu i umjetničku galeriju, budući da tada u Dubrovniku nije bilo prostora za izložbe umjetničkih djela. Njegov entuzijizam i njegova ljubav prema umjetnosti te ideji da od Dubrovnika stvori kulturno središte, a ne samo turističku senzaciju, zapečatilo je njegov položaj avangardnog, neshvaćenog čovjeka na margini društva, što ga određuje do današnjih dana.

Strajnić je Dubrovnik razumijevao kao središte i kao grad koji je nositelj kulture u regiji, što potvrđuju članci i rasprave, posebice članak »Čuvajmo Dubrovnik«, a taj njegov entuzijizam dovest će ga i pred sud. Uzrok tome bila je javna kritika arhitektonskog projekta o nadogradnji hotela Excelsior. Optužbi će biti oslobođen, a kao pobjedu u procesu objavljuje knjigu *Dubrovnik bez maske*. S jednim splitskim novinarom vodio je pak polemiku koja se ticala moderne arhitekture na jadranskoj obali, a nakon umirovljenja Marka Murata 1932. godine postaje konzervator dubrovačkih spomenika. Na Strajnićeov nagovor u Dubrovnik je došao poznati arhitekt Nikola Dobrović.

Kao još jedan hvale vrijedan Strajnićeov projekt izdvojam *Izložbe karikatura i satiričkog muzeja* 1937. godine u Sponzi, koja je trebala postaviti temelje za izgradnju muzeja humora u Dubrovniku. Da se taj projekt ostvario,

Dubrovnik bi imao najstariji muzej takve vrste na svijetu, a ovako u Hrvatskoj takvog muzeja još uvijek nema. To je dokaz Strajnićeovih shvaćanja modernih ideja, ali isto tako i dokaz njegova osjećaja za visoku umjetnost i za popularnu kulturu.¹⁰

Svoj angažman u Dubrovniku Strajnić je najavio već 1929. godine u prvom broju časopisa *Dubrovnik*, u kojem se zalaže za pokretanje kulturnog života grada, a ne samo bavljenjem zaštite spomenika. Od mladosti pa do kraja života pokazivao je širinu znanja i interesa u kulturi održavajući predavanja o arhitekturi Praga, Krakova te ruskih i ukrajinskih gradova, ali i održavajući predavanja i objavljujući članke o, primjerice, Meštroviću, Rodinu i Plečniku, kao i o srpskoj srednjovjekovnoj umjetnosti. Neka od predavanja održao je u Dubrovniku 1923. godine u dvorani Srpskog pjevačkog društva »Sloga«. Već tada je kritizirao odnos društva prema umjetnosti u Dubrovniku. Posao zaštite spomenika i baštine Strajnić je širio i van ureda. To je činio tako što je štitio Dubrovnik od neprimjerenih novogradnji, što je člancima educirao javnost o modernoj arhitekturi i što se bavio izgledom središta, ali i okolice toga grada.

Ipak, Strajnić se u najvećoj mjeri bavio time da u Dubrovniku, koji je bio nesklon suvremenim umjetničkim stremljenjima, stvori povoljne uvjeta za razvoj mladih slikarskih talenata, kojima je pomagao pri upisu na likovnu akademiju. Svojim »učenicima« nije pomagao samo u struci, nego i u životu pokušavajući im naći angažmane te pomoći pri prodaji i izložbi slika. Svjedoci te Strajnićeove požrtvornosti bili su, primjerice, Josip Colonna, Josip Trostmann i Viktor Šerbu, koji su teško nalazili poslove, pa im je Strajnić na izložbama pokušavao naći kupce.

U članku »Za umjetničku aktivnost Dubrovnika« Strajnić je izdvojio niz institucija koje bi trebalo osnovati ili je pak istaknuo one koje su postojale, a koje bi trebalo reorganizirati. Pritom je mislio i na arhiv, koji se sve do 1920. godine nalazio u sastavu Kotarskog poglavarstva Dubrovnik i djelovao pod nazivom Kotarski dubrovački arhiv. Tih će se godina arhiv izmjestiti u Knežev dvor, gdje će biti do 1952. godine, kada je preseljen na današnju lokaciju: u palaču Sponza. To je primjer samo jedne od kulturnih institucija koje je Strajnić pokušao »njegovati« tijekom života i službovanja u Dubrovniku.¹¹

⁹ [s. n.], »Strajnićeova monografija o Krizmanu«, *Kokot: mjesečnik za književnost i umjetnost* 1 (Zagreb, 1916), broj 4 (1. studena 1916), str. 51–52.

¹⁰ Frano Dulibić, »Strajnićeov neostvareni muzej satire u Dubrovniku«, u: Viđen (priredio), *Strajnićeov zbornik: zbornik radova povodom 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti Koste Strajnića*, str. 149–159.

¹¹ Sanja Žaja Vrbica, »Za umjetničku aktivnost Dubrovnika«, u: Viđen (priredio), *Strajnićeov zbornik: zbornik radova povodom 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti Koste Strajnića*, str. 13–26.

4. Tijekom Drugoga svjetskog rata i nakon njega

Godine 1941. Strajnić »pauzira« od angažmanā u kulturi te živi povučeno u svojem domu, u kojem pruža utočište antifašističkim umjetnicima, primjerice Otonu Postružniku. Nepoznat je razlog, ali je izgledno da je bio u bijegu, zbog čega tijekom zime 1944. na 1945. godinu odlazi na Vis, gdje radi kao prevoditelj.

Nakon završetka Drugoga svjetskog rata u Dubrovniku je osnovana Umjetnička galerija. Strajnić postaje njezin prvi direktor i inicijalni donator. Ono što nije mogao provesti putem institucija, provodio je privatno. Početne teškoće pri osnivanju institucija prebrodio je vlastitim naporom, pa je tako u Umjetničkoj galeriji nedostatak umjetnina u zbirci nadopunio onima iz vlastite zbirke.

Prilikom otvorenja Umjetničkog paviljona u Dubrovniku Strajnić se usmjerio na povezanost naroda i umjetnosti. Naime, naglašava da je »odnos narodnih masa prema umjetnosti uvijek pouzdano mjerilo same kulture čitavog naroda«, pa hvali narod i Narodnooslobodilačku borbu te tvrdi da »nema primjera kako narodne mase nisu ni u najtežim časovima zaboravljale svoje umjetnike i kako su umjetničke radove smatrale podstrekom i inspiracijom za sve veće napore i podvige«. Potom kritizira predratnu Jugoslaviju i njezin odnos prema umjetnicima, što je vjerojatno odraz njegova razočaranja u tu državu.

U novoj državi Strajnić je cijenio uključenost države u umjetnost i njezino približavanje narodu. Institucije galerije razumijevao je kao prostorije u kojima se neće tek podsjećati na ranija ostvarenja, već će se povezivati moderne umjetnike i narod. Uz to, razumijevao ih je kao prostorije koje pružaju priliku za umjetnički odgoj, što je odraz Strajnićeva odnosa prema umjetnosti i mladima. To će biti potvrđivano gotovo svaki put kada se Strajnića spomene u novinama.¹² Kasnije će izložiti stavove o arhitektima, pa reći sljedeće: »Današnji arhitekt je prije

svoga inženjer i socijalni dobročinitelj, dok estetske potrebe ostaju u drugom planu.«¹³

Od 1948. do 1949. godine Strajnić je ravnatelj Galerije umjetnina u Splitu, a 1953. godine autor postava u Muzeju ikona pravoslavne crkvene općine u Dubrovniku. Bio je poklonik crkvene umjetnosti i ikona, a njegova sklonost prema toj vrsti umjetnosti uočljiva je još 1913. godine u časopisu *Novi Banovac*, u kojem stoji da »Kosta Strajnić crta osobito zanimljivo o crkvenoj umjetnosti.«¹⁴ Ipak, čini se da je Strajnić bio kritičan prema odnosu crkve i umjetnosti. Naime, smatrao je da u »starih Grka bijahu umjetnost i život usko vezani«, dok u »doba kršćanstva, izgubio se dodir prirode s umjetnošću«, pa zaključio sljedeće: »Antički je odgoj bio gimnastičko-muzički, a kršćanski za pokoru i samozataju.«¹⁵ Oslanjajući se na *Nastavni vjesnik* (br. 4, str. 269) u kojem je Strajnić kritizirao srednjovjekovnu umjetnost, u časopisu *Kršćanska škola* naglašava se da »Strajnić ne može napisati nekoliko redaka, a da zbog nepoznavanja kršćanskih istina ne pobija što je prije rekao«, nakon čega se tvrdi da »prekrasna romanska i gotska arhitektura, divne miniature i slike iz srednjega vijeka bezbrojni su i živi svjedoci umjetničkog odgoja u kršćanstvu, napose u katoličanstvu«, pa se zaključuje da »toga ne vide samo ljudi, koji hoće da, 'zaustave zastoj'«. ¹⁶

Strajnić 1954. godine u Cavtatu objavljuje katalog grafičke zbirke *Biblioteke i zbirke* Balde Bogišića. Kao najpoznatije učenike »Strajnićeve škole« izdvajam Ivu Dulčića, Antuna Maslu i Đuru Pulitiku, »koji su poslije rata obnovili duh i dah slikanja na dubrovački [ekspresionistički-koloristički] način.«¹⁷ Taj način poticao je upravo Strajnić, a opisivalo ga se kao »slikanje instinktom.«¹⁸ Baš to odražava Strajnićeve stav da se umjetnošću bavi srcem, što potvrđuje i naslov koji je Ante Bautović pridjenio članku objavljenom u *Slobodnoj Dalmaciji* 30. siječnja 1975. godine, a u kojem je taj novinar prenio razgovor sa Strajnićem: »Slikarstvu treba prilaziti srcem.«¹⁹ O Strajnićevevim zaslugama, doprinosu

¹² Čović, »U Dubrovniku je otvoren umjetnički paviljon«, str. 5.

¹³ Duško Kečkemet, »Razigranost pačetvorinastih masa: prvi graditelji modernog Splita – arh. Josip Kodl«, *Slobodna Dalmacija: glasilo Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske Zajednice općina Splita* 34 (Split, 1976), broj 9769 (28. kolovoza 1976), str. 7, na str. 7e.

¹⁴ [s. n.], »Osma sveska 'Savremenika'«, prvi stupac treće stranice, u: [s. n.], »Književnost«, od prvog do drugog stupca treće stranice, *Novi Banovac: list za pouku, narodnu privredu i zabavu* 1 (Petrinja, 1913), broj 3 (2. kolovoza 1913), na prvom stupcu treće stranice.

¹⁵ [s. n.], »Umjetnički odgoj i srednji vijek«, str. 28b–29a, u: [s. n.], »Iz školskog svijeta«, str. 28–31, *Kršćanska škola* 18/2 (Zagreb, 1914), na str. 28b.

¹⁶ [s. n.], »Umjetnički odgoj i srednji vijek«, str. 29a.

¹⁷ Momčilo Popadić, »Posljednji Mohikanac Đuro«, razgovor s Đurom Pulitikom, *Slobodna Dalmacija: glasilo Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske Zajednice općina Dalmacija* 44 [45] (Split, 1987), broj 13173 (28. srpnja 1987), str. 14–15, na str. 15.

¹⁸ Vinko Srhoj, »Dugine boje slavenske Atenex«, izložba »Svjetla i boje Dubrovnika (ljudi, grad i okolica u djelima modernih slikara)« autora Igora Zidića u Umjetničkoj galeriji u Dubrovniku, *Slobodna Dalmacija: glasilo Konferencije SSRNH ZO Dalmacije* 46 (Split, 1988), broj 13547 (14. kolovoza 1988), str. 8, na str. 8a.

¹⁹ A.[nte] Bautović, »Slikarstvu treba prilaziti srcem«, razgovor s Kostom Strajnićem, *Slobodna Dalmacija* 33 (Split, 1975), broj 9282 (30. siječnja 1975), str. 8.

i utjecaju u hrvatskoj likovnoj umjetnosti zorno svjedoči tvrdnja njegova učenika Đure Pulitike izrečena 1977. godine:

»Nikada prije njega [Strajnića], a vjerojatno ni poslije njega, ovdje se dugo neće naći takav entuzijasta i čovjek koji je toliko bio srastao s likovnom umjetnošću.«²⁰

Nakon što mu je supruga Jovanka preminula 1970. godine, Strajnić se povlači iz javnosti. Kao što doznajemo iz već spomenuta Bautovićeve članka, »već više od godinu dana nema ga na Placi, ne obilazi izložbene prostore, ne sjeda za stol na Pločama da s prijateljem odigra omiljenu partiju šaha.«²¹ Umro je u Dubrovniku u 90. godini: 1977. godine.

5. Popis citirane literature

- Bautović, A.[nte]. 1975. »Slikarstvu treba prilaziti srcem«, razgovor s Kostom Strajnićem, *Slobodna Dalmacija* 33 (Split, 1975), broj 9282 (30. siječnja 1975), str. 8.
- B.[autović], A.[nte]. 1977. »In memoriam. Kosta Strajnić«, *Slobodna Dalmacija: glasilo Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske Zajednice općina Splita* 35 (Split, 1977), broj 10052 (28. srpnja 1977), str. 7.
- Brajević, Vinko. 1931. »Za očuvanje naše stare arhitekture: odgovor na završna objašnjenja g. Koste Strajnića«, Subotnji prilog »Novog doba«, str. 1–3, u: *Novo doba* 14 (Split, 1931), broj 43 (21. februara 1931).
- Čović, Danilo. 1945. »U Dubrovniku je otvoren umjetnički paviljon«, *Slobodna Dalmacija: glasilo Narodnog fronta Dalmacije* 3 (Split, 1945), broj 275 (24. prosinca 1945), str. 5.
- Dulibić, Frano. 2009. »Strajnićeve neostvarene muzej satire u Dubrovniku«, u: Ivan Viđen (priredio), *Strajnićeve zbornik: zbornik radova povodom 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti Koste Strajnića* (Dubrovnik: Matica hrvatska – Ogranak Dubrovnik / Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2009), str. 149–159.
- Enigmatski klub »Grič« (sastavio). 1917. »Rebusi, razbiglave, konjski skokovi, popunjalka, snobizmi, hohštaplerizmi, šarade, šaranja, smicalice i besmislice«, *Kokot: mjesečnik za književnost i umjetnost* 2 (Zagreb, 1917), broj 7 (1. veljače 1917), str. 103–106.
- Jergović, Miljenko. 2011. »Kosta Strajnić, umiranje u provinciji«. <https://www.jergovic.com/subotnja-matineja/kosta-strajnic-umiranje-u-provinciji/> (pristup 14. rujna 2021. godine).
- Kečkemet, Duško. 1976. »Razigranost pačetvorinastih masa: prvi graditelji modernog Splita – arh. Josip Kodl«, *Slobodna Dalmacija: glasilo Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske Zajednice općina Splita* 34 (Split, 1976), broj 9769 (28. kolovoza 1976), str. 7.
- P-ro. 1916. »Umjetnički kritičari«, *Kokot: mjesečnik za književnost i umjetnost* 1 (Zagreb, 1916), broj 1 (1. kolovoza 1916), str. 9–12.
- Popadić, Momčilo. 1987. »Posljednji Mohikanac Đuro«, razgovor s Đurom Pulitikom, *Slobodna Dalmacija: glasilo Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske Zajednice općina Dalmacija* 44 [45] (Split, 1987), broj 13173 (28. srpnja 1987), str. 14–15.
- [s. n.]. 1913. »Osma sveska 'Savremenika'«, prvi stupac treće stranice, u: [s. n.], »Književnost«, od prvog do drugog stupca treće stranice, *Novi Banovac: list za pouku, narodnu privredu i zabavu* 1 (Petrinja, 1913), broj 3 (2. kolovoza 1913).
- [s. n.]. 1914. »Umjetnički odgoj i srednji vijek«, str. 28b–29a, u: [s. n.], »Iz školskog svijeta«, str. 28–31, *Kršćanska škola* 18/2 (Zagreb, 1914).
- [s. n.]. 1916. »Strajnićeve monografija o Krizmanu«, *Kokot: mjesečnik za književnost i umjetnost* 1 (Zagreb, 1916), broj 4 (1. studena 1916), str. 51–52.
- [s. n.]. 1935. »Splitski umjetnici u XIX stoljeću«, *Jadranski dnevnik* 2 (Split, 1935), broj 10 (12. januara 1935), str. 10.
- [s. n.]. 2009. »Curriculum vitae Koste Strajnića«, u: Ivan Viđen (priredio), *Strajnićeve zbornik: zbornik radova povodom 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti Koste Strajnića* (Dubrovnik: Matica hrvatska – Ogranak Dubrovnik / Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2009), str. 9–12.
- Srhoj, Vinko. 1988. »Dugine boje slavenske Atene«, izložba »Svjetla i boje Dubrovnika (ljudi, grad i okolica u djelima modernih slikara)« autora Igora Zidića u Umjetničkoj galeriji u Dubrovniku, *Slobodna Dalmacija: glasilo Konferencije SSRNH ZO Dalmacije* 46 (Split, 1988), broj 13547 (14. kolovoza 1988), str. 8.
- Srhoj, Vinko. 2009. »Kosta Strajnić i ideja nacionalnog stila u umjetnosti«, u: Ivan Viđen (priredio), *Strajnićeve zbornik: zbornik radova povodom 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti Koste Strajnića*

²⁰ A.[nte] B.[autović], »In memoriam. Kosta Strajnić«, *Slobodna Dalmacija: glasilo Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske Zajednice općina Splita* 35 (Split, 1977), broj 10052 (28. srpnja 1977), str. 7, na str. 7f.

²¹ Bautović, »Slikarstvu treba prilaziti srcem«, razgovor s Kostom Strajnićem, str. 8d.

(Dubrovnik: Matica hrvatska – Ogranak Dubrovnik / Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2009), str. 29–51.

Žaja Vrbica, Sanja. 2009. »Za umjetničku aktivnost Dubrovnika«, u: Ivan Viđen (priredio), *Strajnićev zbornik: zbornik radova povodom 120. godišnjice rođenja i 30. godišnjice smrti Koste Strajnića* (Dubrovnik: Matica hrvatska – Ogranak Dubrovnik / Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2009), str. 13–26.

Kosta Strajnić: from Križevci to Dubrovnik

Summary

Kosta (Konstantin) Strajnić was born in Križevci in 1887, and died in Dubrovnik in 1977. He was an art historian, conservator, art critic and patron. At first, he adhered to the national romantic current of our contemporary art, which advocates a national style enforceable on the basis of Yugoslav unification but later swayed toward colouristic painting, talent and “pure art”. He gathered young artistic talents and endeavoured to build the Dubrovnik art scene.

Keywords: Kosta Strajnić, art history, Križevci, Dubrovnik